

СПЕЦИФІКА НЕВЕРБАЛЬНИХ ЗАСОБІВ РЕАГУВАННЯ НА ТУРЕЦЬКІ КОМПЛІМЕНТИ

Яницька Ірина Юріївна

асистент кафедри тюркології

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

бульвар Тараса Шевченка, 14, Київ, Україна

Наукове дослідження присвячене вивченню аспектів невербальної комунікації у контексті висловлення турецьких компліментів. У цій статті розглядаються питання тлумачення, типології та виявлення основних характеристик невербальної реакції на комплімент у турецькій мові. Підкреслюється важливість розуміння не лише словесного аспекту спілкування, але і того, як тіло та емоції взаємодіють у процесі реагування на схвальні відгуки та коментарі. У науковій роботі особлива увага приділяється етнокультурній специфіці формування та продукування невербальних виявів емоцій на комплімент, з урахуванням таких екстралінгвістичних факторів, як: соціальний статус, вік, гендер, місце проживання та віросповідання учасників комунікації. Актуальність дослідження зумовлена зростаючою глобалізацією та культурним обміном між країнами, що є важливим фактором у продукуванні та сприйнятті емоцій та несловесних відповідей між різними культурами, зокрема, турецькою. Результати дослідження можуть мати вагомий практичний цінність для покращення міжкультурного взаєморозуміння та оптимізації комунікаційних стратегій загалом. У межах цієї наукової розвідки було здійснено детальний аналіз теоретичного матеріалу та проведемо соціолінгвістичне онлайн-опитування серед жителів Туреччини з метою висвітлення реальної картини. Отримані дані дозволили нам прослідкувати специфіку несловесних комунікаційних засобів у турецькому соціумі, виокремити основні типи реакції за способом прийняття та формами вираження, дослідити варіацію реагування серед людей різного соціального положення, віку та статі. Крім того, для кращого розуміння турецької культурної ідентичності було здійснено загальний огляд відмінностей несловесних реакцій за регіональним показником і описано принципи поведінки мусульман у такій ситуації відповідно до ісламського вчення. Стаття підкреслює важливість розуміння не лише словесного аспекту реакцій, але й доцільність вивчення жестів, міміки, соціальних норм та контексту, щоб повноцінно розкрити значення та ефективність компліментів у турецькому суспільстві. Дослідження сприяє кращому розумінню турецької культури крізь призму невербальної комунікації та відкриває нові можливості для подальших досліджень у цьому напрямку.

Ключові слова: невербальна реакція, паралінгвістика, етнокультурна специфіка, компліментарні висловлювання, турецька лінгвокультура.

Постановка проблеми в загальному вигляді та обґрунтування її актуальності. Комунікативний акт комплімент є важливим аспектом комунікації, адже продукування компліментарних висловлювань може забезпечити позитивний ефект на настрій, самооцінку та взаємини між людьми. Проте, не менш важливою є реакція на компліменти, яка може бути як вербальною, так і невербальною.

Незважаючи на те, що мова є найважливішим інструментом у розвитку та поширенні людської цивілізації, вона є досить контраверсійною, коли йдеться про досягнення взаєморозуміння. Погляд, дотик, положення тіла, міміка, тон голосу та інші несловесні вияви є більш домінуючими та ефективнішими у процесі налагодження процесу взаємодії між людьми. Враховуючи соціокультурний контекст, зокрема гендерні ролі та стереотипи, важливо розрізняти які саме невербальні реакції на компліменти можуть бути прийнятні у тому чи іншому

суспільстві, а які вважатимуться некоректними.

Актуальність обраної теми дослідження полягає в тому, що до ХХ століття основний фокус лінгвістичних досліджень був спрямований на вербальний аспект спілкування, в той час як невербальне спілкування було відносно новим і мало вивченим питанням у галузі лінгвістики. Однак, з урахуванням зростаючої глобалізації та культурного обміну між країнами, стає все більш важливим вивчення несловесної комунікації, зокрема в контексті розуміння та відповідного реагування. Відтак, дослідження специфічних невербальних відповідей на компліментарні висловлювання дозволить покращити взаєморозуміння та знизити культурні бар'єри в міжнародному спілкуванні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення системи знаків, що використовуються у процесі спілкування вважається одним із основних напрямів мовознавчих досліджень сьогодення, позаяк невербальні

засоби можуть передавати наміри, емоції та ставлення особи до висловлювання. У сучасній лінгвістиці прослідковується постгенеративна наукова парадигма, яка поєднує когнітивний та комунікативний підходи до вивчення мови. Це призводить до зміщення уваги дослідників з мовної структури на умови та результатів її використання – на мовну прагматику (Осіпова, 2019, с. 28).

До числа відомих вчених-лінгвістів, об'єктом наукових праць яких була тема невербального реагування на комунікативні акти можна віднести Ф. Бацевича, Дж. Борга, Г. Крейдліна, В. Лабунську, Н. Передона, Л. Солощука, І. Серякову, О. Янову та інших. Серед українських вчених, які займалися дослідженням несловесних реакцій на компліменти можна виділити Н. Борисенко, Ю. Микитюк, А. Солодку та І. Шкіцьку. Видатними турецькими дослідниками у цій галузі вважаються Е. Юкал, І. Хан, Є. Турхан, А. Ерсой та інші. Питання невербальної реакції на комунікативний акт компліменту в Туреччині також вивчали М. Більмез, Е. Шахін, А. Актюрк та М. Імрек.

Формулювання мети і завдань статті. Метою цієї наукової розвідки вбачаємо дослідження та аналіз невербальних виявів емоцій на компліменту в турецькій лінгвокультурі, зокрема:

1. Дослідження невербальних реакцій на компліменти в турецькій лінгвокультурі: значення, типологія і основні характеристики;

2. Аналіз відмінностей у невербальних реакціях на компліменти в турецькій лінгвокультурі в залежності від соціального статусу особи, віку, гендеру, впливу регіонального чинника та конфесії.

Виклад основного матеріалу дослідження. У контексті міжособистісної взаємодії «комунікація» є складним процесом, який включає не лише вербальну передачу інформації, ідей, почуттів і думок між людьми, але й невербальну передачу за допомогою таких засобів спілкування, як жести, міміка, тон голосу, погляди тощо (Алфьоров, 2015, с. 285). Вчені-мовознавці зазначають, що соціально-психологічний механізм спілкування, як правило, відбувається у змішаній формі – вербальній і невербальній (Ольхович, 2009, с. 81).

Невербальна (несловесна) комунікація, будучи першою первісною формою спілкування, є невід'ємною частиною міжкультурної комунікації і використовується для вираження емоцій, демонстрації намірів, передачі повідомлень та встановлення взаєморозуміння між комунікантами. Засоби невербального спілку-

вання, що ґрунтуються переважно на особистих та сенсорних аспектах людського сприйняття, становлять взаємопов'язану систему комунікації. Ця система відображає загальнолюдські, національні та індивідуальні особливості невербальної поведінки у певній лінгвокультурі, певних життєвих умовах і ситуаціях з урахуванням національно-культурних звичаїв, традицій, стереотипів тощо (Осіпова, 2019, с. 28).

Варто зазначити, що для формування міжкультурної компетентності важливими критеріями дослідники вбачають не лише «правильне» кодування повідомлення, але й «правильне» декодування інформації, тобто відповідне тлумачення та реагування на елементи невербальної комунікації (Герман, Соларьова, 2014, с. 48). Як зазначає С. Устименко, у процесі спілкування несловесні компоненти комунікації каталізують значення непрямих реплік-реакцій та несуть додаткове смислове навантаження, що у взаємодії зі словесними компонентами може виявитися вирішальним у розумінні навіть, здавалося б, найпростіших інтенцій мовця (Устименко, 2016, с. 3).

Комунікативний акт компліменту вважається одним із найбільш частотних та результативних тактик кооперативної стратегії в межах комунікативної поведінки, у складі якого можна прослідкувати висловлення позитивної оцінки, елементів вдячності або захоплення. Та незважаючи на це, реакція на компліменти часто може бути непередбачуваною. Наприклад, лінгвальне моделювання реакції на компліментарні висловлювання в сучасній турецькій мові варіюється від позитивного, нейтрального та негативного до комбінованого, що у свою чергу, підкреслює контрверсійний характер сприйняття сказаного (Спотар-Аяр, Яницька, 2021, с. 98).

Окреме дослідження словесних і несловесних чинників у ході моделювання реакції на комплімент дозволяє отримати більш повне та виразне уявлення про етнокультурну специфіку турецькомовного регіону. У межах цієї наукової розвідки нам вдалося провести соціолінгвістичне дослідження з метою розкриття реального спектру реакцій на компліментарні висловлювання в турецькій мові. Отримані результати дозволили ідентифікувати різноманітні типи реакцій, провести систематичну класифікацію та глибокий аналіз невербальних відповідей, розкриваючи їх специфіку та важливість у турецькій лінгвокультурі.

Загалом, невербальне реагування, як і невербальна комунікація в цілому, – поширене явище в турецькій культурі спілкування. Близько 70% респондентів зазначили, що несловесна реак-

ція супроводжується як свідоме і підсвідоме доповнення до словесної. Це можна прослідкуватися не лише на побутовому рівні, але й у сферах ділового та політичного мовлення. Для прикладу, один з найбільш відомих лідерів Турецької Республіки Мустафа Кемаль Атаюрк часто залучав у свої красномовні промови певні невербальні сигнали для мобілізації мас, забезпечення довіри і підтримки громадськості (Gençer, 2020, с. 39). Згідно з даними досліджень, проведеними М. Айдин, своєчасне та правильне розуміння невербального повідомлення дає можливість влучно коригувати комунікацію, що почала погіршуватися і точніше аналізувати очікування людей (Aydin, 2006, с. 227).

Прослідковуючи специфіку несловесних комунікаційних засобів у турецькому соціумі нам вдалось з'ясувати, що ця реакція може варіюватися у залежності від конкретної ситуації та специфіки психотипів людини. Однак, деякі загальні риси можуть бути притаманні більшості носіям турецької мови. Відтак, до низки можливих та зазначених в анкетуванні форм невербального реагування на турецькі компліментарні висловлювання можна віднести такі реакції:

Вдячна реакція: Сюди включають вираження подяки за допомогою міміки і жестів, щира усмішка, що демонструє прийняття та вдячність за комплімент, активний зоровий контакт, що вказує на інтерес та прихильність до компліментатора, відкриті обійми, поцілунок. Також опитані нами респонденти зазначають, що у більшості випадків послуговуються саме цим типом реагування і залежно від умов й індивідуальних можливостей можуть поєднувати і використовувати вищезгадані компоненти разом з іншими невербальними елементами.

Сором'язлива реакція: До цієї форми входять опускання погляду або відведення очей, відсторонення, схрещування рук навколо тіла, скромна усмішка, почервоніння, мімічне зображення невпевненості у прийнятті компліменту. Зважаючи на те, що кожна людина має свою внутрішню динаміку та рівень комфорту при отриманні компліментів, деякі люди природно сором'язливі і реагують зі стриманістю навіть на позитивні вислови про себе. Також 35% учасників дослідження принагідно зазначають, що негативний досвід та нечутливість до компліментарних висловлювань у минулому впливають на формування такої реакції.

Радісна реакція: У турецькій культурі, як і в багатьох інших культурах, широка усмішка

вважається показником радості та задоволення. Деякі невербальні жести, зокрема рухи руками, жестикуляція вгору та тілесний контакт, можуть використовуватися для підкреслення радості і виразності реакції, що часто також супроводжується відповідними звуками і вигуками або сміхом. Проте, виявлені під час дослідження результати свідчать про менше поширення цього виду реакції у порівнянні з двома попередніми. Це може пояснюватись такими факторами, як ситуативна незручність, несподіваність висловлювання, низька самооцінка адресата, відчуття маніпуляції з боку адресанта тощо.

Зацікавлена реакція: Учасник розмови може проявити свій інтерес наближаючись або нахилиючись вперед до співрозмовника. Так, зацікавлена особа показує, що вона слухає уважно не лише вухами, але й усім тілом. У турецькій культурі спілкування із близькими людьми дотик до руки, плеча або похлопування по спині можуть доповнювати дотипливу реакцію. Однак, подібна поведінка з незнайомцями, особливо представниками протилежної статі може розглядатись як неприйнятна та певною мірою табуована.

Нейтральна реакція: Такий тип реагування на компліментарні висловлювання може мати деякі загальні ознаки, включаючи стриманість фізичних контактів, мінімалізація або фактичне утримання від будь-яких емоцій, рухів та жестикуляції. Нейтральна невербальна реакція на комплімент у турецькому суспільстві, як правило, виявляється у спокійному обличчі без явних емоційних виразів, рівномірному темпі дихання та збереженні нейтральної постави тіла. У такій реакції може бути відсутній явний вираз подяки або ентузіазму, але вона також не має викликати відрази чи негативних сигналів. Важливо враховувати, що нейтральна невербальна відповідь є індивідуальною і може залежати від контексту та особистих причин індивіда.

Заперечна реакція: Способи вираження такої реакції можуть варіюватись від зміни інтонації, гучності, тембру, тону, ритму та висоти звуку до відхилення траєкторії тіла і незадоволеного виразу обличчя. Специфічною для турецького регіону вбачаємо таку невербальну реакцію, що включає швидке й різке обертання голови вбік або вниз, замахування руки та продукування звукового елемента, що нагадує «цокання» зубами. Ця дія вказує на незгоду, невдоволення або небажання приймати комплімент. Близько 40% респондентів, обравши заперечну відповідь зазначають, що контексту-

альні фактори, такі як місце, час і взаємодія з конкретною людиною чи групою, можуть впливати на таку відповідь. Для прикладу, у деяких ситуаціях, де уможливується різновид соціального впливу, що не збігається з актуально існуючими потребами і бажаннями адресата, природно виникає негативна реакція на компліментарне висловлювання.

Отже, засоби невербального реагування на турецькі компліменти можна виділити за 1) способом прийняття (вдячне, сором'язливе, радісне, зацікавлене, нейтральне та заперечне), 2) формами вираження (міміка, звукові сигнали, мова тіла, просторова організація, тактильність). Уміння розпізнавати та використовувати ці сигнали сприяє ефективному взаєморозумінню та покращенню міжкультурних взаємин.

Зважаючи на те, що інтерпретація актів несловесної комунікації, виражених представниками однієї культури, з боку представників іншої культури може мати складну природу та різноманітну типологію реагування, в цьому дослідженні ми також поставили перед собою завдання дослідити тенденції моделювання невербальних реакцій на комплімент крізь призму етнокультурної специфіки і таких екстралінгвістичних факторів, як соціальний статус особи, вік, гендер, географічний регіон та релігійне переконання.

Соціальний статус є одним з ключових чинників, що визначає поведінку і спосіб взаємодії особи у суспільстві. Дохід, професійне становище, освіта, походження та інші соціальні показники формують уявлення людей про себе та їх місце у соціальній ієрархії (Мойсеєнко, 2018, с. 398). Аналізуючи невербальні реакції на турецькі компліменти залежно від соціального положення особи, нам вдалось встановити, що люди з вищим статусом у суспільстві проявляють більшу впевненість в собі та своїх діях. Це може прослідковуватись у прямій поставі тіла, гучнішому голосі, сміливих жестах та зайнятті центральної позиції у просторі. У той час, як люди з нижчим соціальним статусом виявляють виразніший зовнішній прояв психічних станів, передусім емоційних, через сукупність координованих рухів м'язів обличчя під час невербальної реакції на комплімент.

У турецькій культурі спілкування зміна експресії невербальних форм у процесі прийняття компліментів може варіюватись відповідно до вікових груп учасників комунікації. Дослідження свідчать, що молоді люди мають більшу схильність до спонтанної й емоційної виразності у відповідь на компліменти, тоді як

люди середнього і старшого віку проявляють збалансовану, контрольовану реакцію (Gençer, 2020, с. 40). Специфічною рисою турецького невербального спілкування у цьому контексті також вбачаємо особливий спосіб виявлення вдячності за комплімент, що полягає у поцілунку руки старшого за віком адресанта. Однак, слід зазначити, що такі відмінності й індивідуальні характеристики, як тип особистості, психологічні фактори та власний стиль взаємодії можуть також мати вагомий вплив на виявлення невербальної реакції на компліментарні висловлювання незалежно від віку.

Дослідження гендерної концепції покликане підкреслити суспільно-конструйований характер статей, їх конвенціональність, інституціональність і ритуалізованість. Відповідно до положень Т. Семашко, гендерні ознаки мовної картини світу є важливою складовою гендерної соціалізації, що виражається через чоловічу і жіночу перспективи. У мові це відношення фіксується за допомогою мовних стереотипів, що накладають відбиток на поведінку, в тому числі й немовленневу (Семашко, 2010, с. 3).

У турецькій лінгвокультурі можна виділити кілька стереотипів і рольових очікувань, що формують модель невербальних реакцій на компліментарні відгуки залежно від гендеру мовця й адресата. Згідно з висновками турецького науковця М. Текке, відмінності у психічних функціях і поведінці між різними гендерами зумовлені складною взаємодією біологічного розвитку та низки культурних чинників. Зокрема, у турецькому суспільстві, незважаючи на числені наукові дослідження, що доводять протилежне, побутує думка, що жінки є більш емоційно чутливими, ніж чоловіки (Tekke, 2020, с. 245). Підтвердження цієї тези знаходимо також у проведеному нами лінгвістичному інтерв'ю. Опитані респонденти вказали, що особи жіночої статі демонструють більш виразну невербальну експресію позитивних емоцій у відповідь на комплімент (усмішка, піднесення брів, обійми тощо), тоді як в осіб чоловічої статі спостерігається менша експресія цих емоцій або використання інших невербальних засобів (міцне рукостискання, пряма постава тіла тощо).

Іншим ключовим фактором у визначенні гендерних протиріч у Туреччині, на думку К. Цимбала, є авторитетність, вплив та підкорення, що закріпилися в давній історичній структурі суспільства шляхом гендерних ролей та взаємовідносин (Цимбал, 2009, с. 210). З початку ХХ століття, разом із зміною культурної динаміки та соціальних трансформацій у турець-

кому суспільстві спостерігається зміна гендерних стереотипів щодо прийняття компліментів. Традиційні для жінок форми невербального реагування, такі як скромне посмішкування, знаки покори або відхилення, поступово поступають місце більш виразним та впевненим виявам радості та вдячності. Хоча ці трансформації можуть мати індивідуальний характер, загальна тенденція полягає у прогресивному зміцненні рівноправності та переосмисленні гендерних ролей у турецькому соціумі. Відтак, конфлікт старих культурних норм, властивих традиційному ісламському патріархальному суспільстві, та нових прогресивних ідей привів до так званого культурного шоку (Цимбал, 2009, с. 213).

Аналіз відмінностей несловесних реакцій за регіональним показником є вкрай складним завданням, оскільки кожна область та окремих регіон Туреччини має свою унікальну культурну спадщину, традиції, нюанси комунікації. Проте, в межах цієї розвідки ми здійснили загальний огляд, що може сприяти кращому розумінню турецької культурної різноманітності. Варто зазначити, що наведені нижче факти це лише узагальнений опис й існує багато внутрішньо-регіональних варіацій.

1) Культура спілкування в Егейському регіоні Туреччини характеризується певними особливостями, що відображають вплив грецької та близькосхідної культурних традицій. Говорити жваво й енергійно, використовуючи жести та міміку, вважається природним для місцевого способу спілкування. Типовими елементами невербального реагування на комплімент є часте жестикулювання і жваву міміку (Ozsari, 2002, с. 229).

2) У Чорноморському регіоні спостерігається значний вплив кримськотатарської культури. До несловесних реакцій на компліментарні висловлювання включають емоційний вираз обличчя та активний зоровий контакт (Sivış, 2019, с. 563).

3) Як показують дослідження, у Мармуровоморському регіоні місцеві жителі для того, щоб показати вдячність або підтвердити прийняття комплімента вдаються до таких делікатних жестів, як легке підняття брів або невеликі рухи руками (Güneş, 2013, с. 93).

4) У Середземноморському регіоні спостерігається особливий стиль невербальної реакції на компліменти, що відображає культурні особливості цієї території. Характеризуючи невербальні прояви відповідей на компліментарні висловлювання, можна відзначити, що вони часто супроводжуються широкими руко-

тисканнями та обіймами, емоційною мімікою та інтенсивним зоровим контактом (Sivış, 2019, с. 570).

5) Центральна Анатолія вирізняється багатством традиційних анатолійських звичаїв, що безпосередньо впливає на стиль невербального реагування – міміка та жести місцевих є досить стриманими та формальними. Найпоширенішими елементами несловесної комунікації вважаються легке похитування головою, непомітне підняття брів, скромність у вираженні емоцій (Sivış, 2019, с. 572).

6) Для Східної Анатолії характерний вплив курдської культури. Невербальна реакція на компліменти є більш зарезервованими та скромними і складається з притискання руки до серця або плескання руками під час висловлення радості, покірливого нахилу голови або погладження бороди (Güneş, 2013, с. 98).

7) У одному із найбагатших у культурному відношенні регіонів Туреччини – Південно-Східній Анатолії основними компонентами невербальної комунікації є легке похитування головою та усмішка (Sivış, 2019, с. 577).

Таким чином, регіональна ідентичність безпосередньо впливає на формування специфічного контексту для невербальної комунікації. У більшості зазначених географічних областях можна помітити спільні риси, зокрема схожі мімічні та жестикулярні рухи, які супроводжують відповідь на комплімент, однак деякі історичні події, традиції і норми, що передавались з покоління в покоління сприяли формуванню колективної пам'яті, яка сьогодні впливає на культуру поведінки та спілкування народу.

За аналогічним принципом можна прослідкувати вплив конфесійної приналежності на процес невербального реагування. Як зазначає І. Петрова, в індивіда, який орієнтується на віру, формується відносно стійка система фіксованих релігійних установок, які в особистісному розрізі виконують регулятивну функцію щодо його ціннісних орієнтацій (Петрова, 2010, с. 121).

У Туреччині домінуючою релігією вважається іслам і більшість населення ідентифікує себе як мусульмани. Відповідно, будь-який мусульманин, наслідуючи вчення зі священної книги Корану та хадисів, які містять вказівки щодо релігійних обов'язків, етичних норм, моральних принципів та життєвих прикладів, формує свій світогляд та модель мовленнєвої і немовленнєвої поведінки. Пророк Мухаммед і його підхід, відомий як «Моделювання досконалості» (тур. «*Mükemmelliğin modellenmesi*») у цьому контексті є зразко-

вим прикладом для наслідування як вербальних, так і невербальних моделей спілкування (Canlı, 2008, с. 147).

Пророк Мухаммед надавав особливу увагу мові жестів у своєму спілкуванні, позаяк його місією було проповідання віри, поширення інформації і досягнення взаєморозуміння серед людей. У своїх вченнях він наголошував на доречності мати усміхнене обличчя, позаяк тепла посмішка є потужним каталізатором візуального діалогу. Крім того, Пророк Мухаммед рекомендував звертати увагу на тон голосу, акцент та вимову слів, уникати монотонності і додавати сили вербальному спілкуванню за допомогою жестів (Canlı, 2008, с. 170).

У результаті аналізу, спрямованого на розуміння впливу релігійної приналежності на невербальні реакції на турецькі компліменти, було встановлено, що невербальна відповідь мусульман на компліментарні висловлювання характеризується вираженням скромності та вдячності, заснованим на вченні ісламу. Мусульманські догмати наголошують на важливості моральності, поваги до себе та інших людей, а також стриманості у своїх вчинках, тому у несловесній комунікації мусульмани схильні використовувати позитивні жести, такі як посмішка або легкий поклін, щоб виразити вдячність та прийняття компліменту.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, на основі проведеного

дослідження, нам вдалось дійти висновку, що подібно як вербальне мовлення висловлюється символами, які використовуються в мові, невербальне мовлення виражається знаками, які створеними нашим тілом. У турецькій лінгвокультурі несловесна комунікація є поширеним видом спілкування та реагування і може варіюватися у залежності від конкретної ситуації та специфіки психотипів учасників спілкування. Відповідно до отриманих даних, невербальну реакцію на турецькі компліменти можна диференціювати за способом сприйняття (вдячна, сором'язлива, радісна, зацікавлена, нейтральна і заперечна) та формою вираження (мімічна, звукова, просторово-орієнтаційна, тактильна тощо).

Аналіз відмінностей у невербальних реакціях на компліменти у турецькій культурі мовлення в залежності від соціального статусу особи, віку, гендеру, впливу регіональної та релігійної приналежності сприяв виокремленню етнокультурної специфіки турецького регіону. Так, нам вдалось прослідкувати відмінність у несловесному реагуванні мовців, що належать до вищої і нижчої соціальної ієрархії, чоловічої і жіночої статі, різного адміністративно-територіального устрою та дослідити вплив ісламу на моделювання поведінки реагування на компліменти. Зазначена тематика має перспективу дослідження з точки зору удосконалення теоретичних та практичних знань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алфьоров В.О. Невербальна комунікація в міжособистісних відносинах. Вищий навчальний заклад «Університет економіки та права «КРОК», 2015. с. 285.
2. Герман В., Соларьова Н. (ред.) Невербальні засоби комунікації як запорука успіху оратора (тези магістрантів слов'янського відділення Інституту філології). Суми, 2014.
3. Мойсеєнко М.М., Блинова О.Є. Соціальний статус у контексті психологічних досліджень. Суспільство і особистість у сучасному комунікаційному дискурсі: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 2018. с. 398-401.
4. Ольхович О.В. Невербальна комунікація як складова міжкультурної компетентності. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. : Філологічна, 2009. с. 81-90.
5. Осіпова Т. Ф. Невербальна комунікація та своєрідність її омовлення в українському дискурсі: феномен вербалізації невербаліки. Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2019. с. 28.
6. Петрова І. М. Віра як мотиваційна основа релігійної поведінки. Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки. Луцьк, 2010. с. 121-126.
7. Семашко Т.Ф. Гендерна лінгвістика в системі сучасної мовознавчої науки. Вісник Маріупольського державного гуманітарного університету. Сер.: Філологія, 2010. с. 3.
8. Спотар-Аяр Г.Ю., Яницька І.Ю. Особливості лінгвального моделювання реакції на комплімент у сучасній турецькій мові. Science and Education: a New Dimension. Philology. Issue 248, Будапешт, 2021. с. 98–101.
9. Устименко С.Є. Взаємодія вербальних та невербальних компонентів комунікації в нестандартних комунікативних ситуаціях в англійськомому діалогічному дискурсі. Харків, 2016. с. 3.
10. Цимбал К.В. Проблема гендеру в неуспішній комунікації (на прикладі турецької мови), 2009. с. 210–214.
11. Aydın M. D. Sözsüz İletişim Ve İş Ortamında Üstün Başarı: Öğretim Elemanları Örneği. H.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2006. с. 227-255.
12. Canlı M. Hz. Peygamber Örneğinde Sözlü Ve Sözsüz İletişim. Bilimname XV, 2008. с. 147-177.

13. Gençer Y. Mustafa Kemal Atatürk'ün Sözsüz İletişim Yönetimi. Egemia Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Medya Ve İletişim Araştırmaları Hakemli E-Dergisi, 2020. c. 39-69.
14. Güneş A. Nonverbal communication codes of Turkish culture. International Journal of Business and Social Science, 2013. c. 91-98.
15. Ozsari M. Ege Bölgesi Halkevi Dergilerindeki Edebi ve Kültürel Muhteva Üzerine Bir İnceleme. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002. c. 229.
16. Sıvış E. Bölgeselcilik Kavramı Işığında Karadeniz Bölgesi: Soğuk Savaş Sonrası Dış Politika Dinamikleri, 2019. c. 563 – 577.
17. Tekke M. Evaluation of Gender Roles in Turkish Society: Cultural Impact on Education Perspective. Proceedings of the 3rd International Conference on Research of Educational Administration and Management, 2020. c. 245.

REFERENCES

1. Alforyov, V.O. (2015). Neverbalna komunikatsiya v mizhosobystisnykh vidnosynakh. [Nonverbal communication in interpersonal relations]. Vyschyy navchalnyy zaklad «Universytet ekonomiky ta prava «KROK» p. 285. [in Ukrainian]
2. Herman, V., Solariova, N. (2014). Neverbalni zasoby komunikatsiyi yak zaporuka uspiyku oratora. [Non-verbal means of communication as a key to the success of an orator]. Sumy. p. 48. [in Ukrainian]
3. Moiseenko, M.M., Blinova, O.E. (2018). Sotsialnyy status u konteksti psykholohichnykh doslidzhen. [Social status in the context of psychological research]. Materialy Vseukrayinskoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi. p. 398-401. [in Ukrainian]
4. Olkhovych, O.V. (2009). Neverbalna komunikatsiya yak skladova mizhkulturnoyi kompetentnosti. [Nonverbal communication as a component of intercultural competence]. Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiya». p. 81-90. [in Ukrainian]
5. Osipova, T.F. (2019). Neverbalna komunikatsiya ta svoyeridnist yiyi omovlennya v ukrayinskomu dyskursi: fenomen verbalizatsiyi neverbaliky [Non-verbal communication and the peculiarity of its utterance in Ukrainian discourse: the phenomenon of verbalization of non-verbalics]. Kharkivskyy natsionalnyy pedahohichnyy universytet imeni H.S. Skovorody. p. 28. [in Ukrainian]
6. Petrova, I.M. (2010). Vira yak motyvatsiyna osnova religiyanoi povedinky. [Faith as a motivational basis of religious behavior]. Lutsk. p. 121-126. [in Ukrainian]
7. Semashko, T.F. (2010). Genderna lingvistyka v systemi suchasnoyi movoznavchoyi nauky. [Gender linguistics in the system of modern linguistic science]. Visnyk Mariupolskoho derzhavnoho humanitarnoho universytetu. p. 3. [in Ukrainian]
8. Spotar-Ayar, G.Y., Yanytska, I.Y. (2021). Osoblyvosti linhvalnogo modelyuvannya reaktsiyi na kompliment u suchasniy turetskiy movi [Features of linguistic modeling of the reaction to a compliment in modern Turkish]. Science and Education: a New Dimension. Philology. Issue 248, Budapest. p. 98-101. [in Ukrainian]
9. Ustymenko, S.E. (2016). Vzayemodiya verbalnykh ta neverbalnykh komponentiv komunikatsiyi v nestandardnykh komunikativnykh sytuatsiyakh v angломovnomu dialohichnomu dyskursi. [Interaction of verbal and non-verbal components of communication in non-standard communicative situations in English dialogic discourse]. Kharkiv. p. 3. [in Ukrainian]
10. Tsybmal, K.V. (2009). Problema genderu v neuspishniy komunikatsiyi (na prykladi turetskoyi movy). [The problem of gender in unsuccessful communication (on the example of the Turkish language)]. p. 210-214. [in Ukrainian]
11. Aydyn, M. D. (2006). Sozsuz İletishim Ve Ish Ortamynda Ustun Bashary: Ogretim Elemanlary Ornegi. [Nonverbal Communication and Excellence in the Business Environment: The Example of Lecturers]. H.U. İktisadi ve Idari Bilimler Fakultesi Dergisi. p. 227-255. [in Turkish]
12. Canly, M. (2008). Hz. Peygamber Ornekliginde Sozlu Ve Sozsuz İletishim [Verbal and Non-Verbal Communication in the Example of the Prophet Muhammad]. Bilimname XV. p. 147-177. [in Turkish]
13. Gencher, Y. (2020) Mustafa Kemal Atatürk'un Sozsuz İletishim Yonetimi. [Mustafa Kemal Atatürk's Nonverbal Communication Management]. Egemia Ege Üniversitesi İletishim Fakultesi Medya Ve İletishim Arashtyrmalary Hakemli E-Dergisi. p. 39-69. [in Turkish]
14. Gunesh, A. (2013). Nonverbal communication codes of Turkish culture. International Journal of Business and Social Science. p. 91-98. [in English]
15. Ozsari, M. (2002). Ege Bolgesi Halkevi Dergilerindeki Edebi ve Kulturel Muhteva Uzerine Bir Inceleme. [A Study on the Literary and Cultural Content in the Aegean Region Community Center Magazines]. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitusu. p. 229. [in Turkish]
16. Syvysh, E. (2019). Bolgeselcilik Kavramy Ishygynda Karadeniz Bolgesi: Soguk Savash Sonrasy Dysh Politika Dinamikleri. [Black Sea Region in the Light of the Concept of Regionalism: Foreign Policy Dynamics after the Cold War]. p. 563 – 577. [in Turkish]

17. Tekke, M. (2020). Evaluation of Gender Roles in Turkish Society: Cultural Impact on Education Perspective. Proceedings of the 3rd International Conference on Research of Educational Administration and Management. p. 245. [in English]

ANALYSIS OF NON-VERBAL REACTIONS TO TURKISH COMPLIMENTS

Yanytska Iryna Yuriivna

*Assistant at the Department of Turkology
Taras Shevchenko National University of Kyiv
14, Taras Shevchenko Boulevard, Kyiv, Ukraine*

The scientific research is devoted to the study of the aspects of nonverbal communication in the context of Turkish compliments. This article emphasizes the importance of understanding not only the verbal aspect of communication, but also how the body and emotions interact in the process of responding to positive feedback and comments. The research paper pays special attention to the ethnocultural specificity of the formation and production of nonverbal expressions of emotions in compliment, taking into account such extralinguistic factors as social status, age, gender, place of residence and religion of the participants in communication. The results of the study may have significant practical value for improving intercultural understanding and optimizing communication strategies in general. As part of this research, we conducted a detailed analysis of the theoretical material and conducted a sociolinguistic online survey among Turkish residents to reveal the real picture. The data obtained allowed us to trace the specifics of non-verbal communication means in Turkish society, to identify the main types of reactions by the way they are received and forms of expression, to study the variation of reactions among people of different social status, age and gender. In addition, for a better understanding of Turkish cultural identity, a general overview of the differences in non-verbal reactions by region was provided and the principles of Muslim behavior in such a situation were described in accordance with Islamic teachings. The article emphasizes the importance of understanding not only the verbal aspect of reactions, but also the expediency of studying gestures, facial expressions, social norms, and context to fully reveal the meaning and effectiveness of compliments in Turkish society. The study contributes to a better understanding of Turkish culture through the prism of nonverbal communication and opens up new opportunities for further research in this area.

Keywords: *nonverbal communication, paralinguistics, cultural specificity, complimentary statements, Turkish linguistic culture.*